

utihnila in takrat sem se odločil, da za nekaj sekund spet zavrtim njun posnetek. In brž ko sem ga prekinil, sem vnovič zaslišal škrlatčevo petje, in to v neposredni bližini mrež. Ko sem z daljnogledom pogledal proti mrežam, sem ugotovil, da je en rdeč samec že v mreži, drugi (ravno tako rdeč) samec pa je pel na vrhu bližnjega grma. Obročkanega škrlatca sem nato v roki fotografiral. Na Škalskem jezeru sem letos prvič slišal peti škrlatca 14. maja.

Dare Šere, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana

MALI STRNAD *Emberiza pusilla*

LITTLE BUNTING - *In display plumage on 22nd March 1999 at Godovič (W Slovenia)*

Drugi pomladanski dan, 22. 3. 1999, se je v Godoviču začel z zaspanim oblačnim jutrom. Razveselil sem se prvega grilčka, samice, ki sem jo to jutro zagledal pred domačo hišo. Že okrog devetih so se ji pridružili še trije samci, ob eni uri pa sem na krmišču opazoval že približno petnajst grilčkov.

Po kratkotrajnem popoldanskem dežju, ki se je hitro spremenil v močno sneženje, pa sem bil priča pravi invaziji najrazličnejših ptic.

Najštevilnejši so bili zelenci in ščinkavci, vmes so bile tudi posamezne

pinože. Pridružilo se jim je še okoli dvajset rumenih strnadov ter trije skalni strnadi. Število grilčkov pa je iz ure v uro raslo, tako da sem jih v drugi polovici popoldneva naštel že približno trideset.

Še posebej pa sem se razveselil, ko sem med različnimi vrstami na snegu zagledal samca malega strnada. Živahno in nemirno je skakljal po snegu, ki ga je zapadlo že 8 do 10 cm, v nasprotju z večino drugih ptic, ki so mirno ždele v mokrem snegu. Bil je v značilni svatovski barvi z lepo obarvanimi lici. V tem času nikakor ni bil več zamenljiv s trstnim strnadom, kot se lahko zgodi pri zimsko obarvanih pticah. Tudi vedenje je bilo drugačno kot pri trstnih strnadih.

Kljub temu da sem ga imel priložnost opazovati skozi okno z razdalje 3 do 4 m, se mi ga zaradi hudega meteža in slabe vidljivosti ni posrečilo fotografirati. *Peter Grošelj, Godovič 124, 5280 Idrija*

Nove knjige **New books**

Rucner, D. (1998): Ptice hrvatske obale Jadrana. Hrvatski Prirodoslovni muzej in Ministarstvo razvitka i obnove, Zagreb. Strani 312, cena: 60 HRK

Avtor, ki žal ni dočakal izida knjige, nam že takoj v uvodu pove, da je jadranska obala že od nekdaj zanimiva za tuje in domače ornitologe. Našteta so tudi njihova objavljena dela v domači ali tuji literaturi. Največ prostora je v tem smislu namenjeno avtorju D. Rucnerju in njegovi ženi R. Rucner, saj sta na tem terenu raziskovala ptiče celih 29 let (1946 - 1975).

V splošnem delu so podani geografski, geološki, hidrografski, klimatski in fitocenoški podatki omenjenega predela. Kar nekaj strani je namenjeno ekološkim vplivom in povezavam med ptiči in okoljem, v katerem živijo.

Sledi poseben del, kjer avtor že v uvodu omeni, da gre za prikaz lastnih podatkov (razen dveh), in to za 292 različnih vrst ptičev. Podatki o vrstah, ki so jih ugotovili drugi, so objavljeni na posebnem seznamu. Za vsako vrsto so navedeni podatki o razširjenosti, fenologiji, gnezdenju, prehrani, selitvi, prezimovanju in drugo. Za obravnavano območje Jadranskega morja je bilo uporabljeno tudi ornitološko gradivo iz različnih muzejskih zbirk. V tem posebnem delu piše, da so bile za vse gnezdilke izdelane UTM-karte, ki temeljijo na avtorjevih podatkih.

Osnovnemu seznamu sledi še seznam 59 vrst ptičev, ki so jih za obravnavano območje ugotovili drugi ornitologi v različnih časovnih obdobjih. Na posebnem seznamu so tudi domača imena ptičev s tega območja, ki jih je avtor knjige skrbno zbiral med svojim terenskim delom.

Sledijo avtorjeva zaključna razmišljanja, ki jih na koncu utemeljuje z željo, da bi njegova raziskovanja jadranske obale vse od reke Dragonje na severu pa do Debellega brega na jugu rabila kot temeljni kamen za nadaljnje raziskave, kljub dejstvu, da zavestno niso bili uporabljeni novejši ornitološki viri. V knjigi je 47 črno-belih fotografij različnih habitatov in 3 fotografije prepariranih primerkov ptičev.

Po seznamu literature in povzetku (v nemškem jeziku) so na seznamu karte razširjenosti (107) nekaterih gnezdilke tega območja. V UTM-kartah (kvadrat 10 x 10 km) so samo avtorjevi podatki, z izjemo podatkov V. Krpana, ki je raziskoval tiste otoke, ki jih avtor te knjige ni obiskal. Na koncu je informacija, ki ponuja uporabo novejših podatkov prek interneta.

Čeprav je avtor ugotovil zavidljivo število ptičjih vrst (290), so vrste, ki so jih ugotovili drugi ornitologi, na posebnem, skromno prikazanem seznamu. Zares nerazumljiva je avtorjeva odločitev, da v svojem delu ni upošteval podatkov o vrstah ptičev, ki jih navajajo tudi drugi avtorji. Avtor v nadaljevanju sicer pravi, da sta izjema podatka za dve vrsti ptic, ki nista njegovi, pa vendar v nadaljevanju ne pove, za kateri dve vrsti gre. Vse kaže, da

je druge podatke uporabil samo v primeru, če sam te vrste ni ugotovil za obravnavani predel jadranske obale. Res je, kot piše avtor, da je seznam preostalih ugotovljenih vrst ptičev na posebnem spisku. Spisek teh vrst je nepopoln, kljub temu da je na seznamu kar 59 vrst, ki jih, kot avtor sam pravi, ni uvrstil v sistematski del zato, ker so jih zabeležili drugi raziskovalci. Po drugi strani je ta seznam zelo pomanjkljiv, saj so vrste ptičev samo našteje (npr. brez datuma in lokalitete), sledi samo še pripis avtorja, ki je to objavil. Zanimivo je tudi to, da je na tem seznamu avtorjev tudi sam pisec D. Rucner.

Avtor knjige pravi, da je upošteval naslednja dela: dela M. Krpana (1957, 1965, 1970), ki je v istem času raziskoval dalmatinske otoke, A. Maštrovića (1942), ki je obdelal severno Dalmacijo, in A. Cvitanića (1963), ki je v svojem delu obravnaval ožjo in širšo okolico Splita. Skoraj nerazumljivo pa je dejstvo, da avtor ni upošteval dela K. Igalffyja (1980), saj je omenjeni avtor raziskoval ptiče otoka Paga od 1957 do 1963 leta, za ta otok ugotovil 176 različnih vrst in zbral 292 dokaznih primerkov (117 različnih vrst) za potrebe ornitološke zbirke Hrvaškega narodnega zoološkega muzeja. Povsem nerazumljivo pa je, da predvsem zelo redke vrste (opazovani ali celo dokazni primerki iz muzeja) niso na nobenem od dveh navedenih seznamov te knjige.

Preseneča, da v knjigi Ptice hrvatske obale Jadrana ni nobenega predstavnika iz rodu kobiličarjev *Locustella*, saj je bil D. Rucner zagotovo eden najboljših poznavalcev ptičjega petja na Hrvaškem. Pa vendar, *Locustella luscinioides* v obravnavanih trstičih vzdolž obale ali otokov celo gnezdi. Vrsto *Locustella naevia* pa kot dokazni primerki celo hranijo v Hrvaškem zoološkem muzeju (Igalffy 1980).

Vse priznanje je treba izreči dr. Nikoli Tvrtkoviću s sodelavci, ki mu je iz te množice podatkov uspelo izdelati karte razširjenosti (10 x 10 km) v UTM- mreži za 107 različnih vrst ptic. Škoda je le, da niso izdelane tudi za druge gnezdilce obravnavanega območja. Verjetno pa bo tudi ta

pomanjkljivost rešena v sklopu interneta na straneh Hrvaškega prirodoslovnega muzeja, kjer naj bi bili na voljo tudi drugi podatki. Pri razlagah kart razširjenosti ni razvidno, za katero obdobje gre, verjetno pa je mišljeno obdobje 1946 - 1975. Ravno tako ni jasno, katera merila so bila uporabljena pri vnosu podatkov v UTM-mrežo. V mislih imam npr.: ali je bilo najdeno gnezdo, ali je bila vrsta samo opazovana v gnezditvenem obdobju, ali so bili opazovani mladiči? Če je bila v sistematskem delu izpuščena priložnost vključitve drugih ornitologov iz tistega časa, bi bila v tem primeru obvezna. Zato je skoraj nesmiselno tako stare podatke (brez udeležbe drugih) prikazovati na ta način. Lep primer je npr. čebelar *M. apiaster*, ki naj bi na celotnem jadranskem območju gnezdil samo v dveh kvadratih.

Izredno zanimiva bi bila potrditev gnezdenja *Acrocephalus dumetorum*, ki je sicer z vprašajem (?) prikazana kar v šestih kvadrantih. Vendar avtor pravi, da gre po zunanjem videzu in petju verjetno za *Acrocephalus palustris*. Na osnovi zbrane gradiva (primerki iz muzejskih zbirk) pa naj bi v tem primeru šlo kar za *Acrocephalus dumetorum*, vrsto, katere gnezditvena razširjenost se razteza od južne Skandinavije proti Aziji. Preseneča me dejstvo, da se vse do izida knjige ni našel strokovnjak na Hrvaškem ali v tujini, ki bi z velikim veseljem pregledal to gradivo ter potrdil ali ovrgel avtorjev sum o tej nepoznani vrsti. Geografsko gledano so bistveno bliže tudi gnezdišča še ene možne trstnice, t.j. *Acrocephalus agricola*. Moje osebno mnenje je, da gre v tem primeru le za *Acrocephalus palustris*, ki je številna na preletu v tem delu Evrope še ob koncu maja in tudi še v začetku junija, saj se vrača iz jugovzhodnih predelov Afrike, kjer prezimuje.

Kot sem omenil že na začetku, je avtor zapisal, da je bila ornitofavna hrvaške jadranske obale že od nekdaj zanimiva za vse ornitologe. Ker to velja še sedaj, knjigo priporočam (tudi zaradi nizke cene) vsem tistim ornitologom in ljubiteljem narave, ki bi radi spoznali različne sredozemske vrste

ptičev, dokler je še čas zato. Pa ne zato, seveda, da nekaterih vrst ne bi našli po teh kartah. Ker smo priča velikim spremembam v okolju, bodo podatki iz te knjige to samo potrdili. Prav bi bilo, da bi začeli razmišljati o izdelavi atlasov razširjenosti ptic po posameznih otokih, tako kot imajo drugje po Evropi že izdelane atlase gnezdil in prezimujočih ptic po državah, regijah, mestih in nenazadnje tudi po otokih. Priložnosti ne bi smeli zamuditi, saj turizem tudi na Hrvaškem že nezadržno posega v okolje.

Dare Šere

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Listnica? Da, verjetno o tem ni dvoma, saj že prvi vtis izključuje vsako drugo rodovno skupino. Toda katera izmed listnic ima tako veliko ogledalce na perutih? Pri brskanju po priročnikih ugotovimo, da imajo belo progo (belo obrobljeni primarni ali sekundarni krovci) na perutih le tri evropske listnice: severna listnica *P. borealis*, zelena listnica *P. trochiloides* in kavkaška listnica *P. nitidus*. Svetlo perutno progo imajo tudi nekatere azijske listnice, ki občasno zaidejo v Evropo. Med njimi velja omeniti mušjo listnico *P. inornatus*, ki je bila ugotovljena že v Sloveniji (ŠERE 1991, ŠERE, GROŠELJ 1997). Vendar belina na perutih pri nebni izmed naštetih listnic ni takšne oblike in velikosti. Grmovščica *P. sibilatrix*, kovaček *P. trochilus*, hribska listnica *P. bonelli* in vrbja listnica *P. collybita* pa beline na perutih sploh nimajo.

Pa si pobliže oglejmo našo listnico, saj jo imamo vendar v roki. Če odmislimo nenavadno belino

Vrbja listnica *Phylloscopus collybita* Common Chiffchaff Dvorjane ob Dravi 9. 10 1994 (F. Bračko)